

Raf De Roeck

Mijn Voetafdruk

Levensverhaal Raf De Roeck

Copyright © 2020 Raf De Roeck
Omslagontwerp: Jeroen van As
ISBN: 9789464182620

Voor Katleen

Dankwoord

Heel graag wil ik iedereen bedanken die mij op een of andere manier steun en vertrouwen gegeven heeft tijdens het schrijven van dit boek. In de eerste plaats bedank ik mijn zoon Jo die mij op het idee bracht. Veerle Vande Vijver bedank ik voor de extra spellingscontrole, Karel Schuurmans voor de informatie omtrent de ski-uitstappen en Laurent Rotsaert voor de gegevens van de wielclub Seklo. Een heel speciale dank aan Jeroen van As voor het omslagontwerp, aan Herman Schryvers voor de tekst op de achterkant en aan Simon Behmo voor zijn hulp bij de paginaopmaak. Verder bedank ik al diegenen die mij foto's toegestuurd hebben: mijn zoon Bart, Martine Capelleman, Ludwine De Roeck, Hilde Clement, Linda De Roeck, André Herregods, André Eeman, Lucie De Wolf, professor Humbert Desmedt en Rik Espeel. Tot slot bedank ik mijn vrouw Rosine die mij tijdens het schrijven van dit boek, geïsoleerd aan mijn computertafeltje, bijstond met liefde, dagelijkse voorzieningen en de nodige aanmoedigingen.

INHOUD

1. Proloog 1
2. De eerste levensjaren 4
3. De eerste schooljaren 17
4. In de Gemeenteschool 23
5. Het Karmelieten 34
6. Het huis loopt leeg 47
7. Ontwaken 57
8. Geen stadsmens 68
9. Vlinders in de buik 78
10. Karmelieten, salut 92
11. Naar de universiteit 100
12. Leuven, here I come 117
13. De ommekeer 127
14. Leuven Vlaams, Walen buiten 138
15. Veelbelovend 149
16. 't Zat er in 165
17. Leuven, salut 178
18. *Ah nondedju, hoe snel 't kan veranderen, he* 192
19. Dank u moeder Overste 198
20. De kneepjes van het vak 213
21. Bart 226
22. We moeten hier weg 235
23. Onze huwelijksreis 244
24. De verhuis 251
25. Triste, et le jour pour moi sera comme la nuit 270
26. Den dieen die en de die die 284
27. Van de tongriem gesneden 292
28. Van IIB naar EOB 306

29. Carpe diem. Et noctem 318
30. Waarom, waarom? 325
31. Over octrooien en het EOB 338
32. De herhalende wijs van het werkwoord afzien 348
33. Wass! Trinken Sie auch Wasser? 373
34. Leve het verschil 387
35. Coupe, t kan nie op 403
36. En maar reizen 415
37. De Dinosauriërs 435
38. De Witte en de Rotary 454
39. 't è wat at è 469
40. De beul van Rotterdam 481
41. Da Vinci 491
42. En onze bok is dood 502
43. Portugal waar de zon ons leven verlicht 512
44. Epiloog 526

1

Proloog

Ik zat 's ochtends ergens op het eind van juli 2020 al vroeg op het strand in Olhos d'Agua¹. Rosine en ik gingen een paar uur zonnen voor de grote meute het strand begon op te vullen. Tussen half negen en half elf is het ook nog geen 33 graden, de warmte is dan nog verdraagbaar. Terwijl ik daar lekker zit te niksen zie ik hoe die ene voetafdruk van mij in het zand na een paar minuten al verdwenen is. Die snelle vergankelijkheid bracht mij op het idee voor de titel en het voorblad van mijn boek. Ik streek het zand voor mij een beetje glad, drukte er mijn rechter voet in en nam een foto met mijn mobieltje. Zo, een stukje vergankelijkheid was vastgelegd.

Even vergankelijk als die voetafdruk in het zand is ook ieders leven. Eerst was je er niet, je bestond alleen maar als potentie die zich kon verwerkelijken als je vader en je moeder er hun best voor deden! Als de eicel van je moeder bevrucht wordt door dat ene geslachtscelletje waar jij als potentie in zit, dan begin je in de baarmoeder gedurende negen maanden beetje bij beetje jezelf te worden. Dan word je op een dag op de wereld geworpen. Ieder leeft zijn leven, elk op zijn manier. En dan komt de dag dat je sterft. Al wat zo mooi in mekaar gestoken was volgens, een aloud natuurlijk proces, valt nu weer uiteen in stof en as.

Zoals de voetafdruk op het strand zeker verdwijnt na één keer eb en vloed, zo verdwijnt elk van ons door de dood ook

¹ *Deel van Albufeira in de Algarve*

voorgoed uit deze wereld. Mijn voetafdruk legde ik vast met een foto. Mijn leven tot nu toe, ik ben nog net geen 73, leg ik vast in dit boek.

Een van mijn zonen gaf mij de raad om tijdens de lockdown door het coronavirus, terwijl ik ‘in mijn kot moesten blijven’, een en ander op te schrijven over wat ik allemaal had meegemaakt. Hij kende al veel via mijn vertellingen maar die worden vlug vergeten als je ze niet zelf hebt meegemaakt.

Het leek mij een goed idee. En zo begon ik aarzelend met het maken van een schemaatje. Al vlug voelde ik dat dit niet de goede manier was. Een stappenplan opstellen was te veel werk. Dus maar beginnen schrijven, schrappen en herschrijven. ‘Schrijven is schrappen’ is de titel van een boek van Godfried Bomans. Hij heeft honderd procent gelijk. Ik interpreteerde het als gelijk beginnen, continu verbeteren en maar blijven doorgaan.

Mijn zonen Bart en Jo komen nauwelijks in dit verhaal voor. Ook hun kinderen, onze vier lieve kleinkinderen Fiene, Beau, Jessey en Thymen heb ik bewust buiten dit verhaal gehouden. Zij zijn het onderwerp van een ander verhaal.

Het grootste deel van dit verhaal is chronologisch. Af en toe ben ik van deze lijn toch afgeweken en schreef ik rond een thema. Voor de lezer is het gebeurde belangrijker dan wannéér het gebeurde.

Ik heb tijdens het schrijven van de meeste delen veel plezier herbeleefd. Andere delen heb ik geschreven met tranen in mijn ogen en een krop in mijn keel. Het hoort er nu eenmaal bij.

Zelfs al zou niemand ooit mijn boek lezen, toch is het niet nutteloos geweest. We wonen hier nu al drie jaar in Portugal. Door de lockdown konden we niet even voor een paar daagjes terug naar onze kinderen en kleinkinderen in Nederland. Ik kon ook niet naar mijn vrienden in Nederland en België. Door het schrijven van dit boek heb ik die isolatie nuttig kunnen doorbrengen.

Veel leesplezier.

Raf De Roeck

2

De eerste levensjaren

Je wordt op de wereld geworpen en waar, wanneer of bij wie je belandt, daar heb je geen enkele vat op. Je bent uiteindelijk niets meer of minder dan het eindproduct van de liefde of de lust of de drift die ongeveer negen maanden voor je geboorte twee mensen tot de geslachtsdaad had gedreven. Daar moet je het tot op zekere leeftijd mee doen. Dit klinkt misschien wat negatief, maar het kan zowel positief als negatief uitvallen.

In feite is dit het basisprincipe van het existentialisme: het negeren van ieder hoger doel in je leven, ongeacht de afkomst van welke God ook. Er is geen hemel en ook geen nirwana. Nee, je moet zelf richting en zin geven aan je leven. Het probleem is echter dat je de eerste jaren in je leven dit ‘richting geven’ nog niet in eigen handen hebt en daardoor honderd procent afhankelijk bent van je ouders, broers, zussen, familie en je directe omgeving. En dat kan mee- of tegenvallen

Ik ben een existentialist in hart en nieren. Na mijn worp op 28 december 1947 kwam ik terecht in Sint-Martens-Lierde. Geluk of tegenslag? Ach... wat heet tegenslag. Achtentwintig december is de dag van de onnozele kinderen. Alhoewel dit onnozel niets te maken heeft met ons huidig ‘onnozelaar’, voelde ik mij als kind toch gekwetst als mij dit voor de zoveelste keer weer eens werd toegeroepen. Daar ging ik al vlug aan wennen en ik verdraaide het in mijn voordeel: een onnozel kind kan zich veel permitteren alvorens het gestraft wordt. Ik leerde op een min of meer beleefde manier dingen tegen mensen te zeggen die een ander nooit zou gedurfd hebben: ik was toch

maar een onnozel kind en van mij werd het aanvaard. Die durf om wat stoutere dingen te zeggen, is mij mijn ganse leven bij gebleven. Ik heb er veel voordeel van gehad. Vrienden die mij hierin probeerden na te volgen, liepen al vlug tegen de lamp. Het is koorddansen: je mag geen fouten maken of je bent de pineut. Je moet er echt een onnozel kind voor zijn of... een Roeck misschien!

Sint-Martens-Lierde ligt in Zuid-Oost-Vlaanderen, toentertijd een economisch achtergesteld gebied, zoals dat tegenwoordig heet in Europese terminologie. Het kwam er op neer dat er geen of bijna geen industriële werkgelegenheid was. De mannen werkten lokaal als ambachtelijke kleine, zelfstandige boeren. Anderen werkten in de koolmijnen of in glasblazerijen en moesten hiertoe naar de Borinage pendelen met de trein. Dit hield dan – naast een werkdag van negen uur – ook een treinreis in van vijf uur! Er was dus heel weinig tijd over voor vrouw en kinderen. De meeste vrouwen deden het huishouden en verdienden wat geld bij met textiel of confectie. Diegenen die wat gestudeerd hadden, trokken naar Brussel om er op een Ministerie te werken, nou ja... wat heet werken. Anderen werkten bij de post of bij de spoorwegen. Verder was er natuurlijk de kleine middenstand, meestal eenmansbedrijfjes. Maar de meesten waren toch kleine boeren met een gemengd bedrijf: wat veeteelt en wat akkerbouw.

En wat Sint-Martens-Lierde betreft, zeker in het gehucht ‘d’ Oukerke’² waar wij woonden, was het zo zalig om als kind op te groeien. Ver weg van de drukke stad kon je ongehinderd

² Hier had de eerste kerk gestaan

nog op straat spelen met vriendjes, ravotten langs veldpaadjes en beken. Kortom opgroeien in harmonie met de natuur.

Mijn eerste tochtjes – ik zal toen vier of vijf jaar oud geweest zijn – liep ik in gezelschap van mijn jongste zus, ons Linda, en onze buurjongen Julien. Zij waren een paar jaar ouder dan ik. Soms lieten ze mij ergens alleen achter met de boodschap dat ik op ‘Pliepa en Kleiki’ moest wachten: die zouden zeker bij mij komen. Ik heb die twee verzonnen figuren natuurlijk nooit gezien, maar ik geloofde er echt in. Er was voor mij nog geen groot verschil tussen droom en werkelijkheid omdat er nog zoveel te ontdekken viel. Waarom zouden ze niet bestaan hebben? Ik leerde immers iedere dag nieuwe mensen met nieuwe namen kennen. Nee, nee, Linda en Julien hadden die namen verzonnen om van mij af te zijn. Zo konden zij onder hun tweetjes alleen in het veld zijn om dingen te doen waar ze liever geen toeschouwers bij hadden, laat staan mij die het misschien thuis zou zijn gaan vertellen. ‘Vuile manieren’, noemden wij dat of ‘doktertje spelen’, onschuldig kindergedoe. Maar ik wist mij alleen ook goed bezig te houden met kijken naar vlinders, bloemtjes, vogels en dies meer.

Eens ouder geworden had ik Linda en Julien niet meer nodig om het veld in te trekken. Dat deed ik nu met mijn leeftijdgenootjes, Gerard en Willy en nog vele anderen. In de toen nog heldere beekjes wisten we waar de stekelbaarsjes zwommen en waar ze paarden. Het mannetje kreeg in de paartijd een prachtige rode onderbuik die gelijk verdween als we hem na vangst, thuis in een bokaal probeerden in leven te houden. Na een dag ging hij meestal dood. Ja, wij waren eigenlijk wreedaards. Wij wisten ook waar de meeste vogels in

de omgeving hun nest maakten. Het talud van de spoorwegen was hun uitverkoren plek. Wij volgden nest per nest het ganse broedproces tot uiteindelijk de jongen uitvlogen. Mussen, die waren ons te min. Onze voorkeur ging uit naar mezen, merels, lijsters, vinken, zwaluwen en uilen. Emiel Faignaert die in 1947 de Ronde van Vlaanderen had gewonnen en ook op d' Oukerke woonde en er een fietsenzaak had, vertelde ons dat wij ook eens naar de sprietmus moesten zoeken. Als je weet dat in ons dialect spriet staat voor gulp, dan weet je welke vogel hij bedoelde.

Als de vogeltjes net uit het ei kwamen, waren ze bijna doorschijnend, je kon het hartje zien kloppen. Ach, wat leken ze onbeholpen... wij noemden ze 'papzakken'. Later leerde ik dat ze in West-Vlaanderen soms 'pudderklutskens' of 'blutsepiepers' genoemd werden. Alle drie verwijzen ze op hun manier naar de tederheid en de onbeholpenheid van die kleine klompjes beginnend leven. Van taalrijkdom gesproken! Als de eerste pennen van de pluimen begonnen te groeien, zeiden we dat ze met stekkers zaten. Soms namen we een mereljong mee naar huis om het in een kooi op te sluiten. We brachten het groot met een spijs van melk en oud brood dat we met een frisco-stokje in zijn bekje lepelden tot het volgroeid was en het zelfstandig graan en mais kon eten. Later kreeg het vogelzaad dat we in de winkel kochten. Zo konden we privé genieten van zijn mooi deuntje. Wat stom van ons, want overal rond het huis vlogen merels in volle vrijheid en die zongen het hart uit hun lijf. Hun liedje klonk veel mooier dan dat van onze gevangene. Hij leek zijn kot niet te waarderen.

Padden, daar hadden we wat schrik van, maar kikkers daar deden we van alles mee: de poten uittrekken of ze met een stro

rietje opblazen tot ze ontploften. Of we staken er één of twee ongemerkt in iemands hemd of broek en genoten dan van hun angstig en paniekerig springen en zwaaien, niet wetende wat hen overkwam. Ja, we waren echte wreedaards. Maar we waren ook al wetenschappelijke speurders in wording, want we namen soms kikkerdril mee naar huis in een bokaal en volgden het ganse ontwikkelingsproces van dikkopje tot kikker.

Meikevers kwamen in het voorjaar soms ineens met duizenden tegelijk op beukenhagen hun maagje vol vreten. Van waar ze plots kwamen, geen mens die het wist. Wij verzamelden ze in kartonnen dozen. Soms bonden we een touwtje aan één van hun poten en speelden er mee alsof het een ballonnetje was met vleugels. Als we naar school moesten, namen we onze mooiste mee in een leeg luciferdoosje om er op de speelplaats bij onze vriendjes mee te stoefen. Meikevers maakten bij het vliegen ook een zoemend geluid. Misschien was het daarom dat we ze ‘pastoors’ noemden, want het geluid dat ze maakten, leek op het ochtendgezag van de pastoors in de vroegmis. Hadden onze meikevers wat meer wit op hun onderbuik, dan noemden we ze om voor de hand liggende reden ‘mulders’.

In september krioelden de coloradokevers vaak op het aardappelveld. Het leken net Lieveheerbeestjes, maar dan een maat groter. Naar het schijnt waren ze met de aardappelen meegekomen uit Amerika. Op een keer had ik er een handvol verzameld toen één van die gepatenteerde zatlappen uit het dorp, ‘Dokezen Fred’ mij vroeg wat ik in mijn hand had. “Laat ne ker zien”, zei hij. Dat deed ik en... hij stak ze allemaal tegelijk in zijn mond. Je hoorde het gekraak van hun dekschilden

die braken tussen zijn tanden en het oranje bloed liep van tussen zijn lippen de grond op.

Tante Louise, de zus van mijn vader die op slechts honderd meter van ons woonde, hield café. Grootvader van vaders kant leefde daar in, we gingen daar dikwijls op visite met de ganse familie. Het was ook daar dat we ‘Dokezen Fred’ motten zagen vangen en gelijk opeten. Hij wou stoer doen, dat was ook het enige wat hij deed en wat hij kon. Om hem te treiteren zongen wij een liedje: “Fred erreketet, twee patotters op enen frinket, enen veur mij, enen veur ou en enen veur Fred erreketet.”

In Sint-Martens-Lierde liepen er meer rond die bijna nooit werkten en wiens thuis het café was. Als kind boezemden deze figuren ons schrik in, maar gevaarlijk waren ze eigenlijk niet. ‘Roger Roman’ was de meest beruchte onder hen. Van zijn gebrabbel kon je niets begrijpen. Was het omdat hij altijd zat was of omdat hij te dom was? We zullen het nooit weten, want nuchter was hij nooit. ‘Vitorken’, een oude man van meer dan tachtig die nogal armoedig leefde in een klein huisje beneden bij de beek, zat ook veel bij tante Louise. Spreken kon hij nauwelijks nog. Deed hij zijn mond open dan begon hij te huilen. Je verstond er niets van. Wij hadden geen prentje nodig om ons de Babylonische spraakverwarring voor te stellen. Zijn glas bier raakte nooit leeg, want wat hij eruit dronk, vulde hij weer aan met zijn tranen. Uiteindelijk dronk hij zijn eigen tranen! Of zo iets.

Het leven op d’Oukerke was eigenlijk nog pastoraal, vredig en rustig. Veel intellectuele eigendom of anders gezegd ‘geleerd verstand’, was er in mijn directe omgeving niet al teveel aanwezig. De meesten hadden zelfs de lagere school niet

afgemaakt. Mijn vader was van negentienhonderd en zeven. Toen hij zeven of acht jaar oud was, brak de Eerste Wereldoorlog uit en moest hij thuis blijven om op de boerderij mee te helpen. Hij vertelde ons dat hij als kind paardenstront van de straat moest halen. Dat werd vervolgens gedroogd en in de kachel verbrand om niet te moeten sterven van de kou. Ja, tijdens en vlak na de Eerste Wereldoorlog moeten het echt barre tijden geweest zijn.

Op d'Oukerke dus zeker geen academici. Wel in tegendeel, als je kon lezen en schrijven was je al iemand. Zelf heb ik er eentje gekend die 's middags op een muurtje zijn krant zat te lezen. Nou lezen... hij hield de krant ondersteboven en deed alsof hij aan het lezen was. Hij probeerde zijn analfabetisme te verstoppen, een woord dat hij trouwens niet kende.

Was het nu tegenslag om daar na de existentiële worp te belanden? Misschien wel, maar misschien ook niet. Natuurlijk heb je nog een gans leven voor je om je intellectueel te ontwikkelen. De start is niet allesbepalend. Het is veeleer de weg die je in je leven aflegt die uiteindelijk bepaalt wie of wat je zult worden. En zoals Immanuel Kant het al zei: "Dat je dom geboren wordt, daar kan je niets aan doen, maar dat je dom sterft dat is je eigen schuld."

Ik kwam op de wereld als tweede laatste kind van acht in het gezin van Georges De Roeck en Clementine Leroux, Georges en Tineken voor burens en kennissen. Mijn vader was een kleine zelfstandige die met zijn dorsmolen en tractor bij de boeren dorste. Hij werkte met twee of drie man personeel, knechten werden die toen nog genoemd, wat meer in overeenstemming was met hun onderlinge verhouding. Hoewel die

goed was, gebruikte vader – als het er op aankwam – toch strategische en praktische manoeuvres die nu niet meer geaccepteerd zouden worden. En dat is nog voorzichtig uitgedrukt. Nu ja, eigenlijk moet men terug naar tijd en plaats en zich weer inleven alvorens te oordelen. Wij, zijn kinderen, wij keken naar hem op. Zo moest het. Overleg zoals nu gebeurt tussen managers en hun werknemers was nog niet aan de orde!³

Als klein kind gingen wij in de schoolvakantie graag mee met vader, of naar ons veld, of bij de boeren waarvoor hij dorste. Daar viel veel te beleven en je was buiten het vizier van de directe controle die je thuis onderging. Het werken buiten op het veld en de gezellige, ja bijna pastorale sfeer op de boerenbuiten, zijn mij altijd bijgebleven. Op de grote boerderijen waar

³ Foto v.l.n.r. Linda, vader, Antoine, moeder en ik onderaan; boven: Ludwine, Cecile, Marie-Jeanne en Gilbert.

hij ons het liefst meenam, zagen en kregen we dingen die we thuis nog nooit gezien hadden. Daar werd doordeweeks een tafel gezet als waren we in een sprookje terecht gekomen, zoals Erik in ‘Het klein insectenboek’ van Godfried Bomans. Maar hier was het geen droom, het gebeurde echt. Mijn vader kon goed opschieten met de boeren en nog beter met de boerinnen. Hij kon het goed uitleggen op een plezante manier. Bovendien had hij de gave om anderen aan het werk te zetten. Vandaar dat hij in de lokale politiek is gegaan. Hij was twaalf jaar schepen

in Sint-Martens-Lierde. Niet iedereen in het dorp was het met hem eens en niet iedereen was zo welbespraakt als vader. De politiek was toen nog zeer direct, de politici stonden toen nog dicht bij het volk. Soms té dicht, vandaar dat hij soms thuis kwam met een blauw oog. Als woorden op-hielden, spraken de vuisten⁴.

Wij werden thuis nogal streng katholiek opgevoed.

Mijn vader was zelf nogal sceptisch over al dat geloof en bijgeloof: het verplichte je tot alles en het liet je bijna niets toe. Echt slimmer werd je er ook niet van. Maar omdat vader meestal buitenshuis was (of aan het werk of op café, want daar kende hij ook wat van), was het ons moeder die het thuis voor het zeggen had. Aangezien zij ‘diep’ christelijk opgevoed was, ver-

⁴ Foto: vader en moeder eind jaren vijftig

langde ze van al haar kinderen dat zij haar daarin op haar manier zouden volgen. Dit betekende veel bidden, enerzijds om tegenslagen te vermijden en anderzijds ook om geleden smart te verzachten door voorspraak te vragen bij God via een of andere van haar favoriete heiligen. Waren we wat verloren dan hielp de Heilige Antonius ons zoeken, tenminste als we het hem duidelijk genoeg vroegen via een gebed. Als het donderde vroegen we de Heilige Donatus om de bliksem niet bij ons maar bij de burens te laten inslaan. Haha, geloof was toch zo praktisch. Naast bidden gingen we op zondag en minstens één of twee keer in de week naar de mis en soms ook nog eens naar de vespers of naar een sermoen. Het werd er als kind allemaal zo ingestampt dat je het aannam als de normaalste zaak van de wereld. Je wist van niet beter. Trouwens, moeilijke vragen omtrent religie en alles er omheen die we af en toe toch eens durfden te stellen en waar mijn moeder ook geen raad mee wist, werden beantwoord met: “dit is een mysterie” en “dat moeten wij geloven anders zijn wij geen goede christenen.” Zo, daar moesten wij het maar mee doen.

Achteraf bekeken was ons moeder niet gelovig maar naïef bijgelovig. Haar geloof was gebaseerd op angst voor God en al Zijn vertegenwoordigers van de Heilige Kerkgemeenschap. Alles uit het Oude Testament geloofde ze letterlijk, zonder er ook maar een keer over na te denken. Zij leerde ons het Oude Testament aan de hand van een prachtig prentenboek van Gustave Doré. En wij mochten er geen vragen over stellen. De Bijbel was Gods woord en die duldde geen tegenspraak. Wij wisten wel beter maar hielden onze mond, want ergens hadden we toch wat schrik voor de wrake Gods en voor de soms on-

controleerbare boze buien van ons moeder. Maar we verdronken uiteindelijk niet in haar domme religie. We leerden allen zwemmen tegen het geloof in en keerden ons af van dat domme oerconservatieve bijgeloof van moeder. Genoeg is genoeg en teveel is teveel. Wij hadden er onze buik van vol! Wel zijn we allemaal opgegroeid met een goed geweten gebaseerd op de christelijke moraal van goed en kwaad.

Wij waren thuis met tien: vader, moeder, de zeven kinderen⁵ en grootvader van moederskant. Wij noemden hem Peetje Fiel. Hij was onze steun en toeverlaat als we ons alleen voelden of als we wat geld nodig hadden. Met schuren en hangars leek het huis groot, maar er was toch te weinig woonruimte. Bovendien had moeder deze woonruimte zo ingericht dat wij in de ‘beste kamer’ nooit mochten komen. Peetje Fiel en de zeven kinderen moesten – bij gebrek aan ruimte – samen op de twee zolderkamers slapen. Voor ons leutig, voor

Peetje Fiel een ramp. De oude brave man kon geen oog dicht toen want wij bleven maar spelen en vertellen in ons bed. Wij wisten al vroeg dat een bed niet alleen diende om in te slapen! Van echte luxe zoals we die nu ken-

nen was er natuurlijk toen nog geen sprake, maar we misten niets. Wel was het op die zolderkamers, direct onder de pannen,

⁵ Een van de kinderen, Gerard, was na drie maand overleden./ Foto: Peetje Fiel in het midden met vader rechts en nonkel Achiel links

in de zomer snikheet en 's winters ijskoud. Soms waren we 's ochtends aan de lakens vast gevroren. Maar wij wisten van niet beter en werden er alleen maar harder door.

Peetje Fiel was hovenier in die zin dat hij vroeger in zijn actief leven tuinen en parken aangelegd had bij de welgestelden uit de streek. Ik zie hem nu nog bezig toen hij voor onze voordeur op een stuk van de boomgaard een tuin aanlegde. Hier kregen we als kind, ik was toen ongeveer zeven jaar oud, de eerste lessen in euclitorische, sorry, euclidische meetkunde. Een stokje de grond in met een touw eraan en nog een stokje aan de andere kant en daarmee trok hij een cirkel. Toegepaste meetkunde want alle punten lagen op touwafstand van de stok in het midden, het middelpunt van de cirkel. Twee stokjes in de grond met een te lang touw ertussen, met een derde stokje het touw opspannen en zo trok hij een ellips. Als later onze tuin in bloei stond, was het een groot kleurenspeel van bloemen, groenten en fruit. En dan heb ik het nog niet gehad over ons prachtig met clematis overgroeid zomerhuis! Dan werd aan meetkunde niet meer gedacht, laat staan aan euclitorische.

Zoals gezegd, achter de tuin hadden we een relatief grote boomgaard met pruimelaars, appelaars, perelaars, kerselaars en, om Urbanus te citeren, “een grote konijnenkotelaar” waarvan we het hout gebruikten om er konijnenkoten van te maken. Als kind klommen Antoine, mijn jongste broer, en ik tot in de top van onze twee kerselaars die toch wel dertien tot veertien meter hoog waren. De kersen van de onderste takken waren voor ons niet goed genoeg. Wij deden toen al niet aan ‘cherry picking⁶’. Om het plaatje compleet te maken: tussen al die bomen door

⁶ *De krenten uit de pap halen; de makkelijkst bereikbare vruchten eerst plukken*

liepen kippen, konijnen, kalkoenen, parelhoenen, schapen en ja soms een kalf of een ezel voor korte tijd. Mijn vader kocht die ergens op een boerderij in de hoop er na een paar maanden wat aan te verdienen bij doorverkoop. Wij als kinderen raakten aan die dieren meestal zo gehecht dat er tranen vloeiden wanneer ze werden verkocht.

⁷ Fot v.l.n.r. vader, Antoine, ik, moeder, Linda en Peetje Fiel. Onbekende op de achtergrond.

3

De eerste schooljaren

⁸Vele kinderen op het dorp volgden na de kleuterschool – ‘kakschool’ zoals wij ze toen noemden en wat ook beter de lading dekte – al lager onderwijs in ’t stad: Geraardsbergen, Brakel of Zottegem, waar men dan aansluitend ook middelbaar onderwijs kon volgen. Wij echter gingen naar de dorpsschool. Mijn vader had de twee dorpsonderwijzers mee benoemd en voelde zich daarom verplicht zijn kinderen bij hen op school te sturen. Zodoende volgde ik tot het tweede leerjaar les bij de

⁸ Foto: In de klas van juffrouw Louise met mij op de eerste bank links (eerste volledig hoofd). Juffrouw Louise op de achtergrond.

nonnekes, de Zusters van Liefde. Vier keer daags wandelde of fietste ik samen met mijn jongste zussen, die op dat ogenblik ook nog op de dorpsschool zaten, meer dan een kilometer van en naar school. We aten namelijk 's middags thuis. Bij slecht weer echter kregen we boterhammen mee en ook een flacon, onze drinkbus van aluminium met warme koffie in. Warm als we 's ochtends vertrokken, koud als we hem 's middags dronken. Wat voor kattenkwaad wij op die tochten allemaal uithaalden is een verhaal op zich. Vooral 's winters in de sneeuw was het dolle pret. Soms haalde mijn vader de tractor uit de schuur en bond er met dik touw de zes of zeven ijsstoelen aan van de kinderen op d' Oukerke. En zo trok hij ons naar school. Als dat geen genieten was. Dat wij dan verkleumd waren van de kou voelden wij zelfs niet. Eén ding is zeker: ik had het voor geen geld van de wereld willen missen.

Zuster Magella is een van de blijvende herinneringen uit deze schoolperiode. Zuster Magella was niet lief, nee ze was eerder vijandig tegenover Jan en alleman. Waarschijnlijk had ze geen man kunnen strikken en zocht ze daarom haar heil als non in het klooster... Maar tijdens mijn peuter- en kleuterklas of dus 'de kakschool' was er ook de jonge, mooie en dus lieve zuster Hieronima. En kakken kon ik toen als de beste. Twee of drie keer in de week moest één van mijn zussen met mij naar huis omdat ik in mijn broek gedaan had. Na het zoveelste accidentje had moeder mij op het hart gedrukt om aan de zuster te vragen of ik naar het 'huizeke' mocht. En dat was ik niet vergeten. Toen ik dus opnieuw aandrang voelde, stak ik mijn vinger op en vroeg: "zuster, mag ik eens gaan schijten?"

Mijn zussen kregen nog diezelfde dag de boodschap mee dat we thuis wat deftigere woorden moesten gebruiken. Ach ja,

ik wist van niet beter. Wij gingen thuis allemaal schijten. Wij gingen niet naar een toilet. Dat hadden we trouwens niet. We gingen naar het ‘schijthuiszeken’: een klein hokje waar er boven een verzamelput, de ‘koezeikput’, een plank met een gat gemaakt was zodat alles in de put onder je achterste viel. Als de put bijna vol was, kon het soms terug spatten tot tegen je kont. Van toiletpapier was na-

tuurlijk ook geen sprake. Nee, wij maakten onze kont weer proper met krantenknipsels. Ik deelde de kamer met mijn oudere broer Gilbert en soms kon ik op zijn achterwerk het nieuws van een week ervoor lezen.⁹

De eerste twee leerjaren zat ik bij juffrouw Louise. Zij was leek en goed opgeleid. Ze was streng maar rechtvaardig. Als je wat mispeuterd had, nam ze een stuk van je kaak tussen haar duim en wijsvinger en gaf er dan een stevige draai aan. Je kon het een uur nadien nog voelen. Maar zij deed het bij iedereen en enkel als je het écht verdiend had. Dit was nog eens opvoeden. Zoals Godfried Bomans het schreef: “Bij kinderen die woordelijke uitleg nog niet begrijpen, is een slag het meest doorslaggevend argument”. Nu achteraf bekeken volkomen

⁹ Foto: ondertussen Rosine 6 geworden.

mee eens. Bij Juffrouw Louise leerden we de eerste woordjes lezen, schrijven en tellen. De tafels van vermenigvuldiging stonden achteraan op al onze schriften afgedrukt. Ze werden er ingedramd. Na het tweede leerjaar – ik was toen zeven – kon ik alle tafels van één tot tien uit mijn hoofd. Nu nog steeds word ik bewonderd voor mijn snel hoofdrekenen. Ik ben zeker dat de basis bij juffrouw Louise is gelegd! Tegenwoordig kan bijna niemand nog hoofdrekenen door het veelvuldig gebruik van rekenmachientjes.

Hoewel we al in het bezit waren van een paar schriften, werd in de klas vooral gebruik gemaakt van een lei met griffel. We beschikten zo allemaal over ons eigen mini-schoolbord met een echt stuk spons erbij. Als de lei volgeschreven was, veegden we ze proper met water uit een potje of met speeksel of met onze mouw op ellebooghoogte. Alle kinderen droegen ook een ‘cache-poussiere’ of stofjas. Handig als je met krijt of griffel schreef want daarbij vloog het droog stof alle kanten op.

Twee tot drie keer per jaar kwam de schooldokter in de klas om ons wat uitleg te geven omtrent hygiëne. Het leek bijna een grap want ‘stopnulle’¹⁰, zoals hij genoemd werd in het dorp (de man woog minstens honderdtwintig kilo) was zelf smerig, stonk en waste zich waarschijnlijk bijna nooit. Hoe kon zijn hygiëne-uitleg ons helpen. Wij hadden geen badkamer, laat staan een tandenborstel of tandpasta. De hygiëne bij ons thuis verliep helemaal anders. ’s Ochtends wasten wij onze handen en ons gezicht buiten aan de pomp, ook ’s winters. Op zaterdag werden alle kinderen één voor één gewassen in een grote bassin of zinken teil. Ik kwam aan de beurt na mijn vier oudere zussen

¹⁰ stopnaald

in hetzelfde badwater dat dan al vuiler was dan ikzelf. Maar ja, het verfriste toch wat. En nog maar eens, wij wisten van niet beter. Wij waren tevreden en... ook nog redelijk proper.

Ook Mijnheer Pastoor kwam ons natuurlijk af en toe onderricht geven over de strenge, alziende straffende God, onze Vader: wij als kindjes dienden braaf en gehoorzaam te zijn, want Zijn straf was niet mals. Er werd weinig van liefde gesproken.

Tijdens de speeltijd speelden alle kinderen onder toezicht van de zusters. Hier zag je al vroeg Darwin aan het werk. De alfamannetjes domineerden de ganse speelplaats. Ik was van het kleine schuchtere type, helemaal geen haantje de voorste en ik deed gewoon mee. Topmomenten in de winterdagen grepen plaats als er 's avonds water op de speelplaats gespoten werd dat dan gedurende de nacht aanvroor zodat we er de daaropvolgende dagen konden op glijden. De voorloper van de buitenijsbanen.

Tijdens winteravonden vertelde moeder ons, gezeten rond de gloeiende pot van de Leuvense stoof, griezelverhalen over spinnen groter dan een huis of vertelsels over Rosa van Tangenberg. Te gruwelijk eigenlijk voor kleine kinderen, zeker voor het slapen gaan. Haar stokpaardje was een gedichtje over een arme familie met een vader die alles wat hij verdiende opzoopte. Een echte smartlap. Het deed ons toch wat teveel aan onze eigen thuis denken. Maar een goed geheugen had ze wel. Misschien heb ik het mijne van haar geërfd. Peetje Fiel vertelde meestal mysterieuze spookverhalen die hij meegemaakt had op zijn lange wandelingen door bos en veld als hij 's avonds laat te voet terug naar huis kwam. Het leek meer op verwoorde

ingebeelde angst in het donker dan op echt gebeurde feiten. Maar dat wisten wij toen niet, we geloofden hem. Hij speelde met ons ook ‘de mare verjagen’. Hierbij werd een groot mes in een zakdoek opgerold. Als vervolgens bij het uitrollen het mes tevoorschijn kwam dan stond er je wat akeligs te gebeuren.

In de Gemeenteschool

Vanaf het derde leerjaar reed ik op mijn klein blauw fietsje naar de gemeenteschool. Aangezien hier enkel jongens welkom waren, was ik van dan af bevrijd van de controle van mijn oudere zussen. Zij waren wel lief, maar als opgroeiend kind wil je toch zo snel mogelijk groot zijn en onafhankelijk handelen en beslissingen nemen. Natuurlijk was ik daar nog niet toe in staat, maar ik kon tenminste doen alsof.

Bij ons thuis werd het ingepeperd dat leren belangrijk was om het later beter te hebben dan onze ouders. Maar nog veel belangrijker was ‘de hoeveelste van de klas je was’. Competitie werd er van kleins af aan ingestampt. Als ik thuis kwam met mijn rapport was de eerste vraag altijd: “En, de hoeveelste ben je?” Gelukkig was ik bijna altijd de eerste van de klas. Misschien had dat wat te maken met het feit dat mijn vader de twee onderwijzers mee aangesteld had. Hij was namelijk twaalf jaar schepen of wethouder in Sint-Martens-Lierde. Of misschien was het omdat de echt slimme kinderen van het dorp op andere scholen in ’t stad zaten. Wie zal het zeggen? De toekomst zou het uitwijzen.

Het is nog maar de vraag of het nu beter of slechter is om eerst naar de behaalde resultaten te kijken en dan pas te vragen naar je prestatie in vergelijking met de anderen. In eenzelfde klas krijgen alle kinderen dezelfde uitleg, goed of slecht. Ze krijgen ook allemaal dezelfde vragen. De eerste van de klas is dus de beste. Maar de eerste van de ene klas zou zelfs de laatste van een andere klas kunnen zijn, afhankelijk van het algemeen

niveau in de klas. Daarvoor werden later vergelijkende examens ingevoerd. Achteraf is gebleken dat de twee meesters van onze dorpschool wel degelijk goede onderwijzers waren.

Meester Urbain van het derde en vierde leerjaar, hield er wel rare gewoonten op na. Sommige dagen, warm of koud, vulde hij een emmer met water en mochten we allemaal een glas drinken. Hijzelf dronk er drie. Later werd ons duidelijk waarom: hij had de dag tevoren teveel gezopen en had dus last van nadorst. Maar los daarvan gaf hij bijzonder goed les. Ik herinner

mij nu nog een kleine anekdote met hem. Wij kregen eens ondervraging over Gewijde Geschiedenis, zo noemden ze toen de godsdienstles. Een van de tien vragen was: “Wat is het beroep van de apostelen?” Ik kon¹¹me niet meer her-

inneren dat het vissers waren en antwoordde: “ze zochten om werk te vinden.” Dat vond meester Urbain zo vindingrijk dat hij mij er toch nog een half punt voor gaf. Ik kreeg negen en een half op tien want de andere vragen had ik goed beantwoord.

In het vijfde en zesde leerjaar zaten we als graadklas bij meester Georges, een wat oudere en dus meer ervaren leraar. In onze klas zaten er ook enkele leerlingen van 14 of 15 jaar: zij

¹¹ Foto: Ik bij meester Urbain in het derde leerjaar

waren of te dom om verder te studeren of ze zaten daar gewoon tot de schoolplicht verlopen was, zagezegd in het zevende, of het achtste...

Ik had veel respect voor meester Georges, hij was eerlijk, oprecht en zeer aangenaam tijdens zijn lessen. Hij had een ontzettend zachte stem. In zijn leslokaal hingen, naast de obligate foto van Koning Boudewijn, levensgrote foto's van Julius Caesar, Ambiorix, Boduogenat, Napoleon en nog vele andere historische figuren.

Niet om te pochen, maar ik leerde vrij gemakkelijk. Omdat we in een graadklas zaten, gaf Meester Georges de leerlingen van het vijfde en zesde afwisselend les: terwijl hij de ene groep les gaf, maakte de andere groep oefeningen en omgekeerd. Meestal was ik snel klaar met mijn opgaven en dan volgde ik de les voor het zesde. Ik liep dus eigenlijk wat vooruit. We zongen de Brabançonne en de Vlaamse Leeuw terwijl hij ons begeleidde op de blokfluit. Hij kwam altijd op een racefiets naar school. Misschien is daar mijn liefde voor het fietsen ontstaan. Later, hij was toen al op pensioen, is de brave man zijn enige zoon verloren in een wel heel vreemd gebeuren. Romain, hij zal ongeveer twintig zijn geweest, had geweigerd legerdienst te doen en zat dus een jaar in verplichte, vervangende burgerdienst. Bij een reddingsoefening hingen ze met vier in een net onder een helikopter. Hoe het is kunnen gebeuren weet niemand, maar het touw van het net brak en de vier vielen van zestig meter hoog. De jongens waren op slag dood. Ze hebben ze moeten uitgraven. Ach, in België vliegen de helikopters ook tegen kerktorens!

Zelfs toen ik al afgestudeerd was in Leuven en in Nederland in de octrooien werkte, begroette ik beide schoolmeesters bij een toevallige ontmoeting nog steeds als ‘Meester’. Niet alleen uit gewoonte maar ook uit respect. Zij hadden allebei trouwens ook respect voor wat ik als gewone jongen op school gepresteerd had, mede dankzij hen natuurlijk. Meester voor de onderwijzer, Dokter voor de arts en ja ook Vader en Moeder waren aanspreektitels voor het leven. De tijden zijn veranderd.

Thuis was het kermis als er wafelen gebakken werden. In de jaren vijftig gebeurde dat op een Leuvense stoof! Ons Cecile, de oudste, begon in de namiddag met het maken van vijftien tot twintig liter deeg. Er werd immers niet alleen voor ons gebakken maar ook de burens werden voorzien van wafels!

Nadat het deeg gedurende twee of drie uur had gerezen – het mengsel werd afgeschermd met een jute doek want een vleugje wind kon de deeg al doen invallen – en we in die tussentijd heimelijk toch af en toe onze vinger in het deeg stopten om de komende lekkernij voor te proeven, kon het bakken beginnen. De kachel werd extra opgestookt om het ingevette wafelijzer voor te warmen. En dan ging eindelijk de eerste schep deeg erop. Wij, de jongsten, zouden gevochten hebben om de eerste wafel te mogen eten. Dikwijls mislukten de eerste wafels omdat deze aan het wafelijzer bleven plakken. Maar na een paar keer extra reuzel kwam alles in orde. Met z’n tienden in een kamer en een gloeiend hete kachel was het in huis na een tijdje niet meer uit te houden van de warmte. Maar de wafels, besmeerd met bruine suiker, met kandijsiroop of gewoon met boter smaakten overheerlijk. Als iedereen zijn buikje rond gegeten had, werd de rest van het deeg gebakken en de wafels gestapeld om later

in de week op te eten of om uit te delen aan de buren. Als we dan een paar dagen later de allerlaatste opgegeten hadden, deed het ons echt pijn dat we nu zonder zaten.

Voor ons kinderen was de topdag van het jaar de dag dat ons varken geslacht werd. Meestal kocht vader in het voorjaar

een of twee biggetjes. Ik herinner mij dat ik eens met mijn vader mee mocht om zo een biggetje op te halen in Voorde bij 'De Steppes'. Ik stond toe te kijken hoe ze het biggetje nog moesten

vangen. Nog niets kennende van elektrische afspanningen, piste ik toevallig op zo een draad met stroom op. Ik sprong een meter hoog van 't verschieten. Ik voelde de dag erna de tintelingen nog in mijn fluitje!¹²

Die biggen waren onze vuilbakjes: ze werden vetgemest met onze etensresten, met te kleine aardappelen en met gruis (restant van tarwe nadat deze tot meel is gemalen om brood van te bakken). Het spektakel van het slachten greep dan plaats in november. 'Broeksewitten' beenhouwer en de specialist varkensdoder van ons dorp, kwam in de late namiddag, een paar uur voor het donker werd. Om het varken te verdoven werd het met een zware houten hamer op zijn kop gelagen. Vervolgens stak Broeksewitten zijn scherpste mes in de keel om de hoofslagader door te snijden. Het bloed gutste eruit en werd opge-

¹² Foto: in onze voortuin v.l.n.r. Linda, Antoine en ik.

vangen in een kommetje. De laatste restjes bloed werden eruit gepompt door met één van zijn voorpoten op en af te bewegen. Dit bloed diende om ‘zwarte trippen’ (bloedpens) mee te maken. Het verdoven van het zwijn kon wel eens mis lopen. Als vader soms wat teveel gedronken had, raakte hij niet goed de

kop en kwam de hamer eerst op het lijf van het beest terecht. Het zat al vol blauwe plekken voor het geslacht werd. Na het uitbloeden, werd het varken gebrand om het haar van zijn vel te verwijderen. Hierop volgde het leukste moment voor ons kinderen: Broeksewitten deed het varken zijn schoentjes uit. Hij verwijderde de nagels van de tenen en daar zat wat vet en vlees in dat wij er als een snoepje uit peuterden.

Om de laatste restjes haar te verwijderen zodat het vel heel glad was, werd het varken geschuurd met een stalen borstel en water. Vervolgens werd het geslachte varken dat toch een kleine honderd kilo woog, door twee of drie sterke mannen op een ladder tegen de muur opgehangen. Dan sneed Broeksewitten in één haal het varken de buik door van kop tot staart met een ongelofelijke stank tot gevolg, een typische ingewandenstank.¹³ Alle ingewanden en organen werden nu verwijderd: hart, nieren, lever, blaas, maag, dikke en dunne darm en wat al niet meer. Alles werd gewassen en bewaard in emmers en kommen. Ten slotte werd het varken van binnen heel proper gewassen en op de ladder bleef het een nacht hangen om te ‘versterven’.

¹³ Foto: het varken hangt op de ladder, het vlees wordt schoongewassen.

's Anderendaags, heel vroeg in de morgen kwam Broeksewitten dan om het vlees te 'kandélen'¹⁴. Waar dit woord vandaan kwam weet ik nu nog steeds niet.

Broeksewitten begon natuurlijk niet zonder eerst een flinke borrel achterover te kappen, "’t was trouwens koud buiten," zei hij. En dan begon hij aan het grote werk. Niets maar ook niets ging verloren. De oren, de staart en het onderste van de poten dienden om soep van te maken. De hersenen werden uit de kop gehaald en onmiddellijk gebakken met veel peper en zout. Een echte lekkernij. Hij sneed hals- en ribkarbonaden en natuurlijk veel spek. Het meeste vlees werd gepekeld en in de kelder bewaard. Kleine restjes werden gemalen tot gehakt. Een deel hiervan duwde hij met zijn duim door een trechter in de gewassen dunne darm om er saucijzen van te maken. Het geluid ervan zal ik nooit vergeten. Het leek op het geluid van een verzonken voet die je uit de modder optrok. Minderwaardig vlees werd vermaald tot een soort spijs met brood en ui. Voor de zwarte trippen ging het bloed van het varken erbij, voor de witte niet. De witte en de zwarte trippen werden op dezelfde manier in de gewassen dunne darm gebracht als het gehakt voor de saucijzen. Alleen legde hij nu om de tien a vijftien centimeter een knoop in de gevulde darm. Een ander deel van de bloedspijs ging in gewassen dikke darm, dit noemden we 'slos', weer zo een woord waar ik nooit de oorsprong van gevonden heb. Trippen en slos werden in water gekookt. Na het uitdruppen werden ze minstens een week aan de plafondbalken opgehangen om verder uit te drogen. Hiertoe werden in de plafondbalken in de buurt van onze Leuvense stoof ringen aangebracht.

¹⁴ *In kleiner stukken verdelen*

Vervolgens werd hierdoor een stok of een metalen buis geschoven. Hierover hingen we onze trippen. Zij waren super lekker en werden gebakken met confituur of rauw gegeten met een boterham. Verder werd er ook nog smout¹⁵ gemaakt en ‘koean¹⁶’. De blaas van het zwijn, liet Peetje Fiel drogen om later te gebruiken als tabakszak. Hij kweekte trouwens zelf zijn tabak en liet die op onze zolder drogen. Of hij dat bij de belastingen aangegeven had, daar twijfel ik toch aan.

Dit alles is misschien niet zo interessant voor iemand die het nooit meegemaakt heeft, maar het heeft op mij een blijvende indruk gemaakt. Het slachten en het kandelen was echt vakmanschap waar ik naar opkeek. Het is waar, de slachting was niet zachtaardig en ging soms met brut geweld gepaard en was misschien toch wat te luguber voor een jong kind, maar wij konden er tegen. Je moet terug in de tijd om hierover te kunnen oordelen. Volgens de huidige standaard zou dit nu zo niet meer kunnen doorgaan en men is daar dan ook mee gestopt. Thuis-slachting mag alleen nog onder zeer strenge voorwaarden. En maar goed ook.

Toen ik een jaar of tien was, werd er van het centrum van Sint-Martens-Lierde, de Boulevard, tot op d’Oukerke een betonbaan aangelegd. Die lange rechte weg kreeg de naam Kwaadstraat en had slechts een enkele bocht bij Ceuterikkes¹⁷ hof. Pas later is mij uitgelegd waar ‘Kwaadstraat’ vandaan kwam. Het zat zo: de enige Kerk in Sint-Martens-Lierde was de Oude Kerk, gelegen in onze wijk. Begin negentiende eeuw echter werd de centraal gelegen Kartuizerkapel de officiële kerk

¹⁵ reuzel

¹⁶ kaantjes

¹⁷ Rijke boer in het dorp

en werd ‘onze’ Oude Kerk afgebroken. Dit bleef niet zonder gevolgen en er ontstond ruzie tussen de toenmalige bewoners van ons gehucht en de rest van St-Martens-Lierde. De straat die de twee kerken verbond werd, omwille van die ruzie de ‘Kwaad’straat genoemd, de Kwaadstraat.

Oorspronkelijk was de Kwaadstraat, zoals toen de meeste straten in het dorp, een kasseiweg met links en rechts een smal aarden paadje en een gracht. Het leek idyllisch en best geschikt voor kar en paard, maar met de opkomst van lichtere fietsen, motors en auto’s was er toch nood aan een beter wegdek. Wij keken gefascineerd toe hoe de kasseien werden uitgebroken, hoe de zandfundering werd gelegd en finaal de betonnen top-laag werd aangebracht. Deze top-laag werd plat getrild en hierbij viel het overtollig beton over de zijanten van de ijzeren rand waarin het beton gestort werd. Dit overtollig beton aan de randen werd niet opgeruimd en bijna iedereen van het dorp vulde voor eigen gebruik enkele kruiwagens. En waarvoor? Om in hun tuin een grotje van Lourdes na te bouwen. Ongelooflijk wat geloof kan doen. Ook wij bouwden dus een grotje met een Lievevrouwbeeld erin en een klein betonnen vijvertje ervoor. Voor zover ik mij kan herinneren zijn er in Sint-Martens-Lierde geen mirakels gebeurd. Volgens mij ook niet in Lourdes. Ik heb ook nooit iemand bij ons grotje weten bidden, zelfs ons moeder niet. We hebben er ook nooit ‘s ochtends krukken gevonden van een of andere nachtelijke genezing. Nee, God noch Maria kenden ons adres.

In die tijd werd een nieuwe baan ingehuldigd. Van maanden ervoor werd er door de inwoners gewerkt aan praalwagens, boerenkarren versierd met papieren slingers, bloemen en van

alles en nog wat, als het maar kleur had. Op onze wagen stond het opschrift: ‘Op deze baan kan men zo goed op handen als op voeten gaan’. Op de dag van de inhuldiging liep mijn jongste broer, onzen Antoine, het grootste deel van het parcours op zijn handen voor de wagen. En God, wat was ik daar fier op. Ik kon ook op mijn handen lopen, maar hij kon het veel beter. Waar wij achteraf ook gingen, moest onzen Antoine zijn kunsten tonen. Of hij er zelf van genoot is nog maar de vraag ... ze werd hem nooit gesteld.

Dat er nood was aan vernieuwing van die oude kasseiwegen heb ik zelf aan den lijve ondervonden. Toen ik een jaar of negen was, fietste ik met een drietal vrienden om ter snelst op de Hoogstraat, toch zo een twee kilometer ver van huis. Ik trapte zo snel ik kon, met de kop in de grond, dus zonder voor mij uit te kijken... Twee dagen later werd ik thuis wakker in de grote slaapkamer van vader en moeder. Het was er pikkedonker. Ik wist niet waarom ik daar lag. Toen werd mij uitgelegd dat ik met mijn fietsje in de gracht terecht was gekomen, overkop was gegaan en met mijn hoofd op een muur van een brugje was terecht gekomen. De klap was zo hard dat ik een hersenschudding had. Van die fietstocht, van het ongeluk en van wat twee, drie dagen tevoren gebeurd was, kon ik mij niets meer herinneren. Maar goed, ik heb het overleefd. Er werd ook bij verteld dat een buurman die het ongeluk zag gebeuren er minder goed was vanaf gekomen: de brave man had, door het zien van mijn tuimelperte, zijn armen in de lucht gegooid. Maar hij stond op een ladder aan zijn kerselaar en donderde dus naar beneden en God bleek niet in de buurt om hem vast te grabbelen. Hij was opslag dood. ‘t Zou kunnen waar zijn. Ik weet het niet, ik had

een hersenschudding. Ze konden mij dus vertellen wat ze wilden.

5

Het Karmelieten.

In de zomer van 1959, slechts elf jaar oud, beëindigde ik het lager onderwijs met succes. Uiteraard als eerste van de klas en met briljante cijfers op mijn rapport. Nu kwam ook voor mij het moment dat ik ons dorp moest verlaten om verder te studeren. In die tijd werd op technisch onderwijs nog wat neergekeken. Dit was zagezegd voor de minder begaafden. En dit was ik zeker niet. Ah nee, ik was immers geslaagd in het examen uitgeschreven door een centrale jury van het kanton Oudenaarde. Hierdoor kreeg ik nu voor mijn ganse studietijd, de jaren aan de universiteit inbegrepen, een beurs van het fonds der ‘Meest Begaafden’. Ik moest wel ieder jaar slagen, anders verviel die beurs. Dat werd er door mijn ouders ook nog eens goed ingestampt want zij konden het geld van die beurs goed gebruiken. Een medaille hoorde er niet bij, maar het was toch een prestatie waar ik fier op was. André Eeman, een dorpsgenoot, slaagde ook. Hij was dus ook een ‘meest begaafde’. Wij hebben elkaar bij het examen ontmoet. We zijn voor de rest van ons leven echte vrienden gebleven, je weet wel, meest begaafden onder elkaar! Wij konden er goed om lachen, maar het geld was toch binnen. Zo droegen wij ook ons steentje bij.

Aangezien technisch onderwijs geen optie was, werd de studiekeuze beperkt tussen middelbare studies met Latijn en Grieks of een richting met moderne talen. In Geraardsbergen kon je in het Sint-Catharinacollege terecht voor de optie met klassieke humaniora. Het Sint-Jozefsinstituut in de spreektaal ‘het Karmelieten’ bood moderne humaniora aan. De enen zeg-

gen dat Latijn en Grieks de basis zijn van onze westerse cultuur en dat het dus loont om beide, nu weliswaar dode talen, te leren omdat ze je toegang verschaffen tot de originele geschriften van onder andere Plato, Aristoteles en Cicero. Bovendien is het onder de knie krijgen van de grammatica van het Latijn de beste manier om logisch te leren denken. De anderen, de voorstanders van moderne talen, houden vol dat je beter Italiaans en modern Grieks kan leren. Latijn en Grieks zijn immers dode talen en je kan de oude originele teksten ook in vertaling lezen. Ook met de Nederlandse en zeker met de Duitse grammatica kan je logisch leren denken. Om nog maar te zwijgen van wiskunde, het meest logische vak in de humaniora en veruit de beste vervanger van Latijn om logisch te leren denken.

Uiteindelijk werd er voor het Karmelieten gekozen, dus voor moderne humaniora. Eigenlijk had ikzelf weinig in te brengen in die keuze. Bij ons thuis was de redenering als volgt: het Sint-Catharina college was de school van de rijkemensenkinderen, de zonen van dokters, advocaten, notarissen en andere rijke notabelen. Daar hoorde ik niet bij. Ik zou me er alleen maar ongemakkelijk tussen voelen. Het Karmelieten daarentegen was de school voor de kinderen van de gewone mensen en dat waren wij. Zo besliste mijn vader. Voilà, klaar was Kees!

Modern of klassiek secundair onderwijs? Welk is het beste? Ik weet het ook niet. Tijdens mijn universitaire studies in Leuven kregen we in de kandidaturen plant- en dierkunde met bijna uitsluitend Latijnse namen voor alles en nog wat. Ook alle andere vakken waren doorspekt met Griekse of Latijnse termen. Toch heeft dit voor mij geen problemen opgeleverd: of het nu

Latijn, Grieks, wiskunde, natuurkunde of scheikunde was, je leerde het, punt uit. Ik heb in Leuven slimmeriken en dommeriken ontmoet los van het feit of ze nu klassieke talen of moderne talen hadden gestudeerd. Wel is mijn ganse leven de zin ‘jij bent een gewone jongen en jij doet modern humaniora’ in mijn oren blijven nazinderen. Later, toen ik bij het Europees Octrooibureau werkte tussen zowat zes a zeven duizend academici, hebben we hierover nog dikwijls nagekaart. Het viel mij hierbij altijd op dat de echte intellectuelen, zij die durfden redeneren en oordelen zonder vooroordelen, diegenen waren die hun ganse leven waren blijven doorstuderen. Of ze nou klassiek of modern opgeleid waren, het deed er niet toe.

Aan die overgang van ’t dorp naar ’t Karmelieten is ook nog een leuke anekdote verbonden.

Bij de inschrijving voor het eerste moderne wees de prefect van de school ons moeder en mij erop dat iemand die uit een gemeenteschool kwam, meestal niet het niveau had om onmiddellijk aan middelbare studies te beginnen. Hij raadde mij dan ook aan om een voorbereidend jaar te doen, het zevende. Alleen al bij ‘het zevende’ dacht ik aan die ‘domme kloten’ die bij Meester Georges hun broek een paar jaar aan het verslijten waren geweest tot de schoolplicht afgelopen was. Toen mijn dorpsonderwijzer hiervan hoorde via mijn vader, zijn wij met zijn drieën, de onderwijzer, mijn vader en ikzelf nog eens naar ’t Karmelieten geweest. Mijn onderwijzer legde het schoolhoofd uit dat ik als de eerste van zijn klas zeker het eerste middelbaar zou aankunnen en dat hij een voorbereidend jaar voor mij beschouwde als een vernedering voor hem, voor zijn persoon en voor zijn vak als leraar. Na lang palaveren ging het

schoolhoofd akkoord. Ik mocht naar het eerste middelbaar. Maar hij wees er nog eens op dat dit slecht kon aflopen voor mijn verdere studie. Een keer falen leidt meestal tot vervroegd stoppen. Wij waren ingelicht. Het risico namen wij... nam ik.

In het lager onderwijs was ik telkens de eerste van de klas. Die gedrevenheid en die competitiegeest zat nog altijd in mij, nu nog trouwens. Ik deed mijn best om bij te blijven en braafjes mijn huiswerk te maken en mijn lessen te leren. Ik zette die trend gewoon verder. Het loonde. Ook het eerste jaar van mijn middelbare studies was ik de eerste van de klas met bijna negentig procent van de punten. Bovendien waren er vier eerste klassen en ook daarvan had ik de beste punten. De prefect kwam nog eens speciaal naar de klas om erop te wijzen wat voor prestatie hij het vond dat iemand uit een gemeenteschool dit gepresteerd had. Achteraf beschouwd denk ik dat hij het niet fijn vond dat 'zijn leerlingen' die lager onderwijs hadden gevolgd in zijn stadsschool, het hadden moeten afleggen tegen een leerling van een klein gemeenteschooltje.

Verder ben ik eigenlijk zonder veel moeite en meestal als eerste van de klas doorheen het lager middelbaar gekomen. Het was echter allemaal niet zo gemakkelijk als ik het hier nu laat uitschijnen. Sommige paters die toen lesgeven hadden geen of weinig opleiding, en te lastige of vervelende vragen stellen, kon zomaar in je nadeel uitdraaien. Het systeem eiste gehoorzaamheid en onderworpenheid. Persoonlijk initiatief stond niet op de eerste plaats in hun agenda, wat jammer was.

Het binnenkomen in de klas gebeurde volgens een vast ritueel: wij stonden in een rechte rij voor de deur. Pas als de leerkracht de deur opende, binnenliep en 'binnen' riep, mochten

we onze vaste plaats opzoeken. De leerkracht stond vooraan op een verhoog, een klein podium en begon met een Onzevader. Elke les eindigde met een Weesgegroet. Maar in dat eerste jaar was Flor de Mezel, geen pater maar een leek, onze klastitularis. Op een keer, toen we allen plaatsgenomen hadden, ging hij vooraan staan, viel op zijn knieën en sprak heel deftig de volgende woorden:

Een Perzisch edelman:

*Van morgen ijlt mijn tuinman, wit van schrik,
Mijn woning in: "Heer, Heer, één ogenblik!*

*Ginds, in de rooshof, snoeide ik loot na loot,
Toen keek ik achter mij. Daar stond de Dood.*

*Ik schrok, en haastte mij langs de andere kant,
Maar zag nog juist de dreiging van zijn hand.*

*Meester, uw paard, en laat mij spoorlags gaan,
Voor de avond nog bereik ik Ispahaan!" -*

*Van middag (lang reeds was hij heengespoed)
Heb ik in 't cederpark de Dood ontmoet.*

*"Waarom," zo vraag ik, want hij wacht en zwijgt,
"Hebt gij van morgen vroeg mijn knecht gedreigd?"*

*Glimlachend antwoordt hij: "Geen dreiging was 't,
Waarvoor uw tuinman vlood. Ik was verrast,*

*Toen 'k 's morgens hier nog stil aan 't werk zag staan,
Die 'k 's avonds halen moest in Ispahaan."*

Hij droeg dit gedicht 'De tuinman en de dood' van Pieter Nicolaas van Eyck voor. Nooit in mijn leven zal ik dit vergeten. Die man ging zo in zijn rol op. Het was een echte acteur.

Althans voor ons. Het was muisstil in de klas. Wij moesten het gedicht van buiten leren en één voor één mochten we dan tonen wat onze acteertalenten waren. Op de knieën vallen konden we allemaal en met veel pathetiek.

In het tweede jaar kregen we Frans van Pater Hilduard. Waar die vandaan kwam, weet ik niet. Zijn lessen waren bar slecht. Of hij kende niet genoeg Frans of wat hij kende kon hij niet overbrengen. Hij droeg een bril waarvan de glazen leken op de onderkant van een bokaal. Urbanus zou er later in zijn cabaret over zeggen dat je zeer goede ogen moest hebben om daar doorheen te kunnen kijken. Pater Hilduard had ook een zeer slecht karakter. Kleine overtredingen van zijn regeltjes werden zwaar bestraft. Hij had altijd een paar kaatsballen¹⁸ op zak en als hij je betrapte op een overtreding van één van zijn regeltjes, dan gooide hij zo hard hij kon met die kaatsbal naar je hoofd. Die kaatsballen waren bijna zo hard als de tegenwoordige golfballen. We hadden er eigenlijk de politie moeten bij halen. Zijn gebrek aan kennis compenseerde hij door ons op te zadelen met absurd moeilijke opgaven. Of was dat zijn manier om ons te stimuleren tot zelfstudie? Nou, bij ons thuis was er niets zelfstandig uit te zoeken, we hadden geen bibliotheek en zeker geen Franse boeken. Ik heb het gered maar niet zonder moeite, en af en toe ook eens met eerder slechte punten. Maar beetje bij beetje paste ik mij aan. Vriendjes uit de klas die om een of andere reden wat beter waren in Frans hielpen mij. Ik ben hen nu nog dankbaar.

¹⁸ Harde balletjes gebruikt bij 'kaatsen', de streeksport

Ook voor wiskunde, toch een van de allerbelangrijkste vakken, hadden we in datzelfde jaar een ontzettend slechte leraar. Hij slaagde erin om de vlakke meetkunde van Euclides met punt, rechte, lijn, loodlijn, middellijn enz., het meest logische deel uit de wiskunde en 2300 jaar oud, helemaal onbegrijpbaar uit te leggen. Maar ook deze leerstof maakte ik mij eigen door zelfstudie in de schoolboeken.

Het probleem met die twee slechte leraren was eigenlijk dat ik tot dan toe alles netjes in de klas uitgelegd kreeg. Als je dan goed oplette, moest er niet zoveel geleerd worden. De goede leraren verduidelijken, de slechte vertroebelen wat je moet leren. Dan werd je gedwongen tot zelfstudie uit het schoolboek en daar moest ik nog even aan wennen. Maar eind goed, al goed.

De grootste ramp van onbekwaam leraarschap overkwam ons in de vierde humaniora. Hier kregen we van een zekere pater Hugo het vak 'Economische wetenschappen'. Met economie had het niets te maken, wel met elementaire boekhouding: inventarisering, kolommenbalansen, wissels, cheques, toch allemaal eenvoudige dingen. Hij gooide alles door mekaar, hij kon geen deftige zin afmaken en tot overmaat van ramp was hij ongelooflijk onzeker. Als hij een kolommenbalans uit het boekje overschreef op het bord, was er altijd wel iemand in de klas die hem op een fout wees, of ze er nu stond of niet. Dan begon hij te bibberen, te beven en te zweten. Hij geraakte er maar niet uit. Iedereen kende zijn gesukkel, vandaar dat we zijn vak 'Economische schetenwappen' noemden, ook waar hij bijstond. Arme man! Ze hadden hem beter overgeplaatst naar

de stallen en de tuinen samen met Pater Hilduard. Hadden ze levenslang samen kunnen kaatsen!

Toen ik ongeveer veertien was en de overstap moest maken naar het hoger middelbaar heeft mijn vader de school nog eens vereerd met een bezoek. Pater Overste vond dat ik een ideale student was voor het Klein Seminarie, je weet wel, de school waar ze priesters opleiden. Ik was braaf, gehoorzaam en slim, tenminste toen nog. Dus het perfecte profiel om de priesteropleiding te volgen, dacht hij. Mijn moeder werd van zijn intenties op de hoogte gebracht via een gesloten envelop die mij werd meegegeven naar huis. Ze sprong een gat in de lucht van geluk. Een zoon als priester! Dat had ze zich altijd al gewenst. Ze kreeg bijna een aureooltje boven haar hoofd van geluk. Mijn vader wist echter beter. Hij had mij al een paar keer betrappt tussen de meisjes en wist dat ik niet voor een celibatair leven tussen vier kloostermuren bestemd was. Hij is toen aan Pater Overste gaan uitleggen ‘dat ik al te groot geworden was om naar het Klein Seminarie te gaan’. Ik was gered, mijn moeder doodongelukkig. Dan toch geen priester!

Zo zie je maar hoe die paters je al op jonge leeftijd proberen te strikken. Ze praten je een roeping aan. Nou, ik had niemand horen roepen... zeker niemand uit de Hemel. Maar sommigen tuimelden erin door onwetendheid en als ze beseften wat er hen overkomen was, was het al te laat en dan durfden ze er, misschien uit eerlijke schaamte, niet meer uit te stappen. Geen wonder dus dat veel priesters achteraf het verkeerde pad kozen en kinderen misbruikten. Ik ga geen namen noemen, maar ooit heeft een hooggeplaatste priester op het Karmelieten mij ook eens op zijn schoot genomen toen ik bij hem met een

klacht kwam omtrent iets kleins. Ik had zijn bedoelingen door en kon er gelukkig aan ontsnappen. “Ik moest dringend eens gaan pissen,” zei ik, en hij liet mij gaan. Hij had waarschijnlijk schrik om met natte bewijsstukken op zijn priesterkleed rond te moeten lopen. Mijn ziel was gered, zijn broek bleef droog!

Zowel thuis als op school werd de discussie over het katholiek geloof heftiger gevoerd. In de Kerk werden in die tijd allerlei moderniseringën ingevoerd. Het Latijn in de mis werd grotendeels vervangen door het Nederlands. De gelovigen hadden het recht te begrijpen wat er daar allemaal verteld werd. Een kapitale fout. De macht van de Kerk was voor een groot deel gebaseerd op de afstand tussen de priester, alias God op aarde, en zijn gelovigen. Dat Latijn versterkte die afstand. Tot dan werd God alleen toegesproken in het Latijn door de priester. Antwoorden deed hij niet, dat werd ook niet van hem verwacht. Maar nu bleek God dus ook Nederlands te verstaan. Wij konden dus ook rechtstreeks tot God spreken en de priesters overslaan. Dat was ook wat er gebeurde. Hierdoor kwam de grote leugen open en bloot op het altaar te liggen. Geen wonder dat de kerken nu leeggelopen zijn. Door de Latijnse beschermingsmuur te slopen, hebben ze zichzelf de doodsteek gegeven. Weg was het Mysterie. We wisten nu allemaal dat hun macht op één grote leugen berustte. Godfried Bomans schreef in dit verband ooit heel treffend dat er zoveel spanning op de evangeliën stond, dat de stoppen zouden springen als er geen zekering tussen de lezer en het gelezene zou zitten. Als veertienjarige voldeed ik nog minimaal aan wat mijn moeder van ons verwachtte, voor de schijn en vooral voor de rust in huis.

Dus geen klein Seminarie maar wel Wetenschappelijke B op het Karmelieten. Eigenlijk was ik al ingedeeld om naar de Wetenschappelijke A te gaan. Ik behoorde immers tot de besten van de drie vierdejaars klassen. Eindelijk was ik oud en wijs genoeg geworden om nu zelf eens een beslissing te nemen omtrent mijn verdere studies. Ik heb zelf de moed gehad om de Prefect te vertellen dat mijn voorkeur uitging naar Wetenschappelijke B. Geen probleem, hij was er zelfs tevreden mee.

Wetenschappelijke B was nog maar een paar jaar tevoren ingevoerd. In deze richting werd slechts zeven uur wiskunde aangeboden. Bovendien was deze wiskunde meer op de praktijk gericht. De vier uitgespaarde uren werden ingevuld met scheikunde en natuurkunde. En dit waren nu net de vakken waarin ik later verder wilde studeren. Scheikunde als vak had iets magisch en dat fascineerde mij. De drie jaar Wetenschappelijke B waren mijn beste jaren op het Karmelieten. Ik studeerde nu wat ik zelf gekozen had. Toch even opsommen wat er allemaal op het programma stond voor die drie jaar.

Wiskunde omvatte algebra met functieleer, differentiaal en integraal rekenen, kansrekening, driehoeksmeting, boldriehoeksmeting, analytische en beschrijvende meetkunde. Meer dan genoeg en geen wiskunde om de wiskunde maar wiskunde die nodig was om succesvol te zijn in de latere universitaire studie scheikunde of natuurkunde.

Natuurkunde (twee, later drie uur per week) omvatte de statica, de dynamica, elektriciteitsleer en magnetisme, optica en de harmonische trillingen.

Scheikunde (drie uur en vijf uur in het laatste jaar): de elementen, de Tabel van Mendeljeff, kwalitatieve en kwantita-

tieve analyses, zuur-baseleer, titraties, de atoomtheorie enz. Meer dan genoeg en vooral met veel praktische oefeningen.

Biologie (een uur per week), omvatte vooral algemene plant- en dierkunde.

Deze hoofdvakken werden aangevuld met Nederlands, Frans, Engels, tekenen en... een uur wetenschappelijke en een uur klassieke literatuur. Van deze vakken hield ik nog het meest.

In wetenschappelijke literatuur bestudeerden we originele teksten van Descartes, Newton, Einstein enz. in Nederlandse vertaling.

In Klassieke literatuur analyseerde we – in Nederlandse vertaling – teksten van Cicero, Plautius en Terentius, Plato en Aristoteles.

Die twee laatst genoemde vakken verruimden onze blik, het was inkadering van al het gestudeerde in wis-, natuur- en scheikunde.

Ik heb er nooit spijt van gehad dat ik voor deze richting gekozen had. Het gaf je een veel algemener beeld dan het puur wiskundige in de Wetenschappelijke A. De weg naar Burgerlijk Ingenieur had ik wel doorgeknipt door voor minder wiskunde te kiezen. Maar dat was toen al een bewuste keuze.

Gedurende de drie jaar hadden we Pater Florubert, een Nederlander, als leraar Fysica. Die had er verstand van en hij kon het ook prima uitleggen. Altijd meegenomen. Als Pater, zonder de last van een gezin met vrouw en kinderen, had hij alle tijd om zijn lessen voor te bereiden en vooral om de apparatuur in gereedheid te stellen. Met een ‘rimpeltank’ kon hij interferentiepunten in beeld brengen, maar je had wel drie uur nodig

om dat ding te installeren. Met zijn telescoop keek hij 's nachts naar de sterren en wie dit wilde mocht 's avonds laat naar de school komen om het samen met hem mee te maken en de telescoop te leren gebruiken. Ik zag voor het eerst dat planeten bollen waren net als onze aarde. Je had een goed gevoel als je rond middernacht naar huis reed, je voelde je verbonden met de kosmos, je werd één met de sterren. Zou het dan daar begonnen zijn?

Scheikundeleraren bleven niet lang op het Karmelieten. Na een of twee jaar zochten ze hun heil ergens in de industrie waar ze veel meer konden verdienen. Op mijn drie jaar heb ik er twee meegemaakt. Eén daarvan, die wij Petoetje noemden omdat hij zo klein was en zwarte krulletjes had, net als Petoetje in de avonturen van Nero van Marc Sleen, had regelmatig tegenslag met zijn experimenten. Hij was jong, getrouwd... en had dus minder tijd om zijn experimenten voor te bereiden.

Op een keer had hij het over zuurstof, zijn voorkomen in de lucht, zijn rol in de verbranding en als energie voor alle levende dieren. Volgend experiment zou alles verduidelijken: Via een opstelling zou zuurstof chemisch uit een erlenmeyer worden verwijderd. Een lief klein muisje, geplaatst in deze erlenmeyer zou het verdwijnen van zuurstof duidelijk maken aangezien het in ademnood zou komen. Petoetje zou het diertje natuurlijk redden door tijdig het experiment te stoppen en opnieuw zuurstof in de erlenmeyer toe te laten. Maar er liep iets mis. Waarschijnlijk was er ergens een lek in zijn opstelling waardoor het muisje springlevend bleef. Petoetje werd er zenuwachtig van. Bij controle van de opstelling ontsnapte het muisje en liep in de klas rond tot groot jolijt van ons en tot grote

schaamte van Petoetje. De muis loopt er waarschijnlijk nog rond.

Het scheikunde- en natuurkundelokaal waren door een binnendeur met elkaar verbonden want sommige apparaten had je de ene keer hier, de andere keer daar nodig. Op een dag kwam Petoetje met een grote manometer door het laag deurtje aangestapt. Hij liep met de bovenkant van de kwikbuis tegen de bovenste rand van de deuropening... het glas brak, het kwik stroomde uit de manometer de grond op. Daar ging Petoetje zijn reputatie. Kwik kan je moeilijk oprapen omdat de kleine druppeltjes wegrollen en de dampen giftig zijn. Misschien is het kleine muisje dan toch nog gestorven in de klas?

Toch moet ik Petoetje dankbaar zijn. Hij vertrok naar Nederland om bij het 'Institut International des Brevets' te gaan werken. Zeven jaar later volgde ik hem - op zijn advies - naar het zelfde Instituut. Ik heb er tot mijn pensioen gewerkt.

6

Het huis loopt leeg

Ik herinner mij dat ik als kind van een jaar of tien bijzonder genoot van de eerste programma's die we op tееvee zagen. Voor we ons eigen toestel hadden, verzamelden alle kleine kinderen van op d'Oukerke bij de horlogemaker om er met een stuk of tien, op de vloer gezeten, te kijken naar 'Nonkel Bob', een programma speciaal voor de kleinere kinderen. Het programma van Bob Davids, vandaar Nonkel Bob, begon met het liedje "*Vrolijke, vrolijke, vrolijke vrienden...*" begeleid door Nonkel Bob zelf en een aantal kinderen die al wat op een gitaar konden tokkelen. We zongen het allemaal luidkeels mee. Verder kwamen in de show alleen maar leutige spelletjes aan bod die we later naspeelden.

Op donderdagavond keken we naar 'Bonanza', een Amerikaanse westernserie die zich afspeelde op de ranch van de Cartwright familie. Little Joe was natuurlijk onze favoriet. Tussen de buurmeisjes ontstond er soms ruzie over wie nu de knapste was, Little Joe of Adam. Joe was de jongste en nog wat naïef, Adam was wat ouder, rijper en harder. Wij, de jongens, zongen de muzikale intro na als we 'cowboytje' speelden.

Met de ganse familie trokken we op dinsdag naar café 'Den Halt' om er naar 'Schipper naast Mathilde' te gaan kijken. Deze serie, eigenlijk verfilmd toneel met veel humor en klucht, groeide uit tot één van de grootste klassiekers van de Vlaamse televisie. De hoofdfiguren waren Matthias de schipper, Mathilde zijn zus en twee burens Philidoor en Hyppoliet, om Madame Krielemans niet te vergeten. Wat mij betreft was de leu-